

สมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3

Leadership Competencies of School Principals under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3

แคทชะเรีย บงแก้ว^{1*} และ ประยุทธิ์ ชูสอน²

Katchareeya Bongkaew^{1*} and Prayuth Chusorn²

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

² สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคเท่ากับ 0.943 ประชากรคือผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 193 คน ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลจากค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s) และระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ตามกรอบแนวคิดสมรรถนะภาวะผู้นำ 4 ด้าน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการแสดงออก/ความสามารถโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความผูกพันขององค์กร ด้านความเป็นผู้นำโดยรวม และด้านความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามพบว่า มีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ เช่น การทำข้อตกลงความร่วมมือในการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำในด้านต่างๆ ระหว่างหน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษา

การให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ในการบริหารการศึกษาเป็นผู้สอนงานผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านความเป็นผู้นำโดยรวม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมและเปิดโอกาสให้ทุกคนรวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างแท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบหมายงาน ตามความสามารถและความถนัด 3) ด้านความผูกพันขององค์กร เช่น สถานศึกษามีการจัดทำระบบการเรียนรู้และรู้จักผู้ร่วมงานรายบุคคล หน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอน นิเทศติดตามและสะท้อนผลร่วมกัน และ 4) ด้านความฉลาดทางอารมณ์ เช่น การจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะและการพัฒนาสติปัญญาและอารมณ์ ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการพัฒนาด้านจิตวิทยา ฯลฯ

คำสำคัญ: สมรรถนะภาวะผู้นำ, แนวทางการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา

*Corresponding author. Tel: Mobile+66(0)8-6854-4087

E-mail address: katchareeya.b@kku.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to study the competencies of school principals and study guidelines for the development of the competencies of school principals under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area III. This is a descriptive research conducted in three phases. The first phase studied the competencies of school principals using a questionnaire with internal reliability at 0.943 (Conbrach's Alpha). The population included 193 school principals. The obtained data was analyzed by percentage, mean and Standard deviation. The second phase studied guidelines for the development of the competencies of school principals using focus group discussion among the ten experts. The obtained data was analyzed by content analysis based on the frame work for the four aspects of leadership competencies. The findings were as follows:

1. The overall leadership competencies of school principals, it was found that the expression ability was at high level. When consider in each aspect it was also found that they were at high level in every aspect with the ranking order from the highest to lowest as Emotional Intelligence, Organizational Engagement, Inclusive Leadership, and strategic leadership respectively.

2. Guidelines for the development of the competencies of school principals it was found that there were various approaches in leadership competencies development in the four aspects: 1) Strategic leadership aspect ; agreement in jointly develop leadership competencies in various aspects between the affiliation service work unit and the school principals, having the expert or person with educational administrative skill coaches the school principals, the affiliation service work unit organized development programs for school principals and teacher continuously. 2) Inclusive Leadership aspect included the school principals conducted the meetings and gave opportunities for everyone including stakeholders to actual participate in school' s administration, the school principals allocated work based on personnel's capacities and skills. 3) Organizational Engagement aspect included the school established learning system and got acquaintances with the personnel individually, the affiliation service work unit, school principals and teachers jointly developed lesson plans, monitoring and supervision and reflection. There were some establishment of team work and networking at both school and service area levels. The school principals, teachers and affiliation service work unit jointly conducted action plan in order to set the goal and expect to raise the level of work achievement to even higher level. There were also supports for administrators and teacher will power and morale. And 4) Emotional Intelligence aspect included the implementation of the project for the development of meditation and intellectual and emotion, the promotion of school principals in psychological development, the school principals also created the working environment in order to facilitate the working atmosphere etc.

Keywords: Leadership Competencies, Guidelines for the Development of the Competencies, School Principals

บทนำ

สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการจัดการ ศึกษาและ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนและผลิตกำลังคนให้มี ศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในระดับโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องมีการจัดการศึกษา ให้ความรู้ทางวิชาการรวมทั้งต้องครอบคลุมด้านอื่น ๆ ที่ สอด คล้องและนำไปใช้ในชีวิตจริงของนักเรียนด้วย โดย ต้องจัดระบบการเรียนการสอนที่มุ่งให้โอกาสทุกคนในการ ศึกษาตามความสามารถและศักยภาพของแต่ละคน และ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการศึกษารับรู้ [1] จาก รายงานอันดับความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศไทย จากการจัดอันดับของ IMD ปี 2014 พบว่าการแข่งขันโดยภาพ รวมอยู่อันดับ 29 จากทั้งหมด 60 ประเทศ ซึ่งเมื่อเทียบกับ ประเทศอื่นๆ ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกยังคงเป็นรอง [2] สะท้อน ว่าประเทศไทยยังต้องยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างเร่งด่วนเพื่อให้ก้าวทันนานาชาติ และเร่งรัดการพัฒนา คุณภาพการศึกษาทั้งระบบอย่างจริงจังและต่อเนื่อง [3] รวมทั้งการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพและศักยภาพในด้านต่างๆ สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้

ประเด็นที่มีความสำคัญในยุคแห่งการปฏิรูปการ ศึกษา คือ การพัฒนาผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากร ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ด้วยการให้ความสำคัญกับการ วิเคราะห์บทบาท หน้าที่ และภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ [4] โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี ทั้งทักษะความรู้ และความสามารถในการบริหารจัดการ ศึกษา รวมทั้งสมรรถนะภาวะผู้นำซึ่งจะต้องทำให้บุคลากร ในสถานศึกษามีความเชื่อมั่น ศรัทธาและยอมรับที่จะปฏิบัติงาน ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

สมรรถนะภาวะผู้นำ (Leadership Competency) เปรียบเสมือนเป็นแผนผังและโครงสร้างที่เป็นสิ่งแยกความเป็น ผู้นำออกจากผู้บริหาร โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความ สามารถในการเรียนรู้ มีความสามารถในการบริหารตนเอง มีกลยุทธ์ที่ทำให้สมาชิกปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการสอนงาน มีความสามารถในการประเมิน และวินิจฉัยสถานการณ์ได้ถูกต้องและแม่นยำ มีความสามารถ ในการสร้างและพัฒนาทีมงาน มีความสามารถในการบริหาร ความขัดแย้งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร มีความ สามารถในการคิดและวางแผนกลยุทธ์ มีความสามารถ ในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และความสามารถในการโน้มน้าว สมาชิกให้ทำงานประสบผลสำเร็จ [5] ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพ

การจัดการเรียนการสอนและความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะในการบริหารงาน ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ผู้บริหารทุกคนจึงต้อง ตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาจนถึงระดับ ความเป็นวิชาชีพ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะ ในการปฏิบัติงาน [6]

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น เขต 3 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล การตรวจสอบ ติดตาม ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และ พัฒนาสถานศึกษาในสังกัดให้มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามนโยบาย มาตรฐานการศึกษา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ช่วยในการขับเคลื่อนโดยเป็นผู้บริหารงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ตอบสนองนโยบาย และเป็นผู้นำนโยบายสู่การ ปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนด้วย และจากการที่สถาน ศึกษาจำนวนมากไม่ได้รับรองจาก สมศ. (ร้อยละ 43.59) ซึ่งแผนพัฒนาสถานศึกษาได้เน้นการพัฒนาผู้บริหารสถาน ศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีการประยุกต์เทคนิค วิธี นวัตกรรมหรือองค์ความรู้เพื่อยกระดับคุณภาพสถาน ศึกษา [7] ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะภาวะ ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนด แนวทาง การพัฒนาการสร้างสรรค์สมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถบริหารจัดการโรงเรียน ให้มีคุณภาพ นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่แท้จริง

คำถามของการวิจัย

1. สมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่นเขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive Research)

1. **ประชากร** ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 193 โรงเรียน จำนวน 193 คน

2. **การเก็บข้อมูล** ระยะที่ 1 เจริญปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม และระยะที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ประกอบด้วย

2.1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 2 คนคัดเลือกโดยตำแหน่ง

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 2 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ได้แก่ การมีประสบการณ์ในการทำ ติดตามและประเมินผลสถานศึกษา อย่างน้อย 5 ปี และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาดีเด่น

2.3 กลุ่มนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จำนวน 2 คน โดยมีประสบการณ์ในการทำ ติดตามและประเมินผลสถานศึกษา ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อย 5 ปี และทำงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น
4) กลุ่มของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 3 คน โดยเป็นประธานคณะกรรมการ สถานศึกษาจากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่

ระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจ สอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ความตรง (ค่าIOC เท่ากับ 0.979 และความเที่ยง (ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.943

ระยะที่ 2 เป็นคู่มือการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยประเด็นคำถามและแบบบันทึก ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

2. ข้อมูลระดับสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดกลุ่มสนทนา ประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามกรอบแนวคิด

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

จากการวิจัยพบว่า สมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ “มาก” ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการ การศึกษา มีการพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากข้อมูลระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีระดับการศึกษาปริญญาโท (ร้อยละ 80.80) จากศึกษาสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การทำงานเป็นทีม 3) การบริการที่ดี และ 4) การพัฒนาตนเอง [9]

ผลการศึกษาสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ จากผลการศึกษาความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” โดยการแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในเรื่องของภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยระดับการแสดงออก/ความสามารถ “มากที่สุด” และประเมินต้นทุนและผลประโยชน์ในการจัดการความเสี่ยงอย่างถูกต้องแม่นยำ มีค่าเฉลี่ยระดับการแสดงออก/

ความสามารถ “ต่ำที่สุด” จากการศึกษา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก [10] ซึ่งในความสามารถเกี่ยวกับบริหารด้านงบประมาณและความเสี่ยงนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามักจะมีความรู้ความเข้าใจแต่ขาดทักษะในการนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะภาวะผู้นำต้องมีความสามารถในการประเมิน และวินิจฉัยสถานการณ์ได้ถูกต้องและแม่นยำ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะของผู้บริหารมืออาชีพ [11]

1.2 ด้านความเป็นผู้นำโดยรวม จากผลการศึกษาความด้านความเป็นผู้นำโดยรวม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” โอบอุ้มวัฒนธรรมของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยระดับการแสดงออก/ความสามารถมากที่สุด ค้นหาเพื่อเข้าใจพฤติกรรมของเพื่อนร่วมงานในบริบทที่หลากหลาย และสนับสนุนให้ทุกคนในสถานศึกษา รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยระดับการแสดงออก/ความสามารถน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่สามารถมององค์กรได้อย่างลึกซึ้งและครบถ้วน เข้าใจในบริบทขององค์กรรวมทั้งการเข้าใจในพฤติกรรมของผู้ร่วมงาน ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมของโรงเรียน ดังรายงานผลการศึกษา สมรรถนะภาวะผู้นำสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ประสบผลสำเร็จ โดยได้กล่าวถึงสมรรถนะส่วนบุคคลและสังคมเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น โดยผู้บริหารควรมีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะทีมงานมิติต่าง ๆ ด้านจริยธรรม คุณลักษณะความสร้างสรรค์ และความเห็นอกเห็นใจ [12] และจากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิได้เห็นว่าผลการศึกษาในด้านนี้ตรงกับความเป็นจริง โดยผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ได้ส่งเสริมให้บุคคลอื่น ๆ มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะในขั้นสุดท้ายผู้บริหารก็ยังคงเป็นผู้ตัดสินใจอยู่เพียงผู้เดียว

1.3 ด้านความผูกพันขององค์กร จากผลการศึกษาความด้านความผูกพันขององค์กร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” การแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยระดับการแสดงออก/ความสามารถมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนได้มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ในการบริหารโรงเรียนที่สอดคล้องกับนโยบาย จุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด คือ “ปีการศึกษา

2557 ปี เร่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนอ่านออกเขียนได้ทุกคน ผลการประเมินสถานศึกษาได้มาตรฐาน ทักษะการสื่อสารสู่สากล พัฒนาคณะเป็นคณะ” และจากแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2555 – 2558 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้แสดงให้เห็นถึงการที่หน่วยการต้นสังกัดได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างต่อเนื่อง จากโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการเร่งรัดพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และนอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีและมัลติมีเดียในการบริหารจัดการ ซึ่งปัจจุบันถือว่ามีความสำคัญ ซึ่งจากผลการศึกษาความสามารถใช้สื่อมัลติมีเดียในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยระดับการแสดงออก/ความสามารถน้อยที่สุด ซึ่งจากการศึกษา สมรรถนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหาร โรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอโพนทะเล จังหวัดพิจิตร พบว่าความสามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และความสามารถส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง [13]

1.4 ด้านความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) จากผลการศึกษาความด้านความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ เช่น การนำความผิดพลาดมาเป็นบทเรียนในการทำงานทำให้ประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยระดับการแสดงออก/ความสามารถมากที่สุด การควบคุมตัวเองไม่ให้เกิดความเครียดเกินไป มีค่าเฉลี่ยระดับการแสดงออก/ความสามารถน้อยที่สุด จากการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารในสถานศึกษาเอกชน อำเภอบ้านโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง การรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ตนเอง การมีทักษะสังคม [14] ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดการอารมณ์ รวมทั้งการจัดการความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาตนเอง โดยโมเดลสมรรถนะภาวะผู้นำเพื่อให้อธิบายถึงความสามารถในการนำ โดยมีมิติในด้านสมรรถนะด้านการบริหารตนเอง ได้แก่ ผู้นำที่ต้องรู้ถึงค่านิยม จุดแข็ง ข้อจำกัดของตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง มุ่งมั่นใน

การพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แสวงหาความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น ยอมรับในความผิดพลาด สามารถปรับตัวเข้ากับความคิดริเริ่ม หรือสถานการณ์ที่เป็นพลวัต และสามารถรักษาความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตความเป็นอยู่ [15]

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

จากการสนทนากลุ่มและนำข้อมูลมาวิเคราะห์พบว่า มีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาหลายวิธีการ เช่น ควรมีการทำ SWOT วิเคราะห์สภาพ บริบทที่ชัดเจน เพื่อวางแผน/กิจกรรม/โครงการในการพัฒนาสมรรถนะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีการใช้ ICT และระบบเครือข่าย NET WORK ช่วยในการสื่อสารภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และขยายไปถึงชุมชน ควรมีการจัดทำระบบการเรียนรู้และรู้จักผู้ร่วมงานรายบุคคลอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง เพื่อที่จะเข้าใจพฤติกรรมและเกิดความคุ้นเคยกับผู้ร่วมงาน ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทัศนคติ ความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งหรือมีความสำคัญต่อองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักโยนิโสมนสิการและพัฒนาด้านจิตวิทยาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการให้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น รู้วิธีการจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ซึ่งจากแผนและนโยบายการพัฒนาสถานศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดที่เน้นการพัฒนาในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาในมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีการพัฒนาองค์ความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย สมรรถนะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำในระดับมากที่สุด เพราะถือเป็นหัวใจที่จะขับเคลื่อนให้สถานศึกษา มีการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย จึงควรมีการนำแนวทางการพัฒนา

สมรรถนะผู้นำมาพัฒนาระดับสมรรถนะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆ ให้เกิดประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาสมรรถนะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการรับรู้ของครูเพื่อให้ได้ข้อมูลและมุมมองที่แตกต่าง พัฒนารูปแบบการวิจัยที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เช่น การทำแบบทดสอบ การสัมภาษณ์ การเข้าไปคลุกคลีอยู่ในสถานศึกษาเพื่อสังเกต ซึ่งจะให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและมีคุณภาพน่าเชื่อถือมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] Ministry of Education. Education Development Plan of the Ministry of Education. No. 11 BE 2550 - 2559. Year on November 12, 2557 , from : <http://old.rmutto.ac.th>, 2012 (In Thai).
- [2] Office of the Education Council . Overall Ranking 2014 IMD: The ability to compete. On October 30, 2557, from : <http://www.onec.go.th>. Phraitoon, 2015.(In Thai).
- [3] Office of the Education Council. PISA: the potential effect on the ability of citizens. Future competition. On October 30, 2015, from : <http://www.onec.go.th>., 2015. (In Thai).
- [4] Webb, L.D. and Norton, M.S. Human Resources : Personnel Issues and Needs in Education. Upper Saddle River, New Jersey : Merrill, 1995.
- [5] Somprach K. Educational Leadership. Department of Education: Khonkaen University, 2003. (In Thai).
- [6] Sarattana V. Leadership : Theory and Contemporary symposium today. Bangkok: Thaipwisoot, 2014. (In Thai).
- [7] The Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3. Traditional annual operating budget document of The meeting administrators. KhonKaen, 2014 (In Thai).

- [8] Cynthia Teniente – Matson. A Leadership competency study of higher education chief business officers. Doctorate in Department of Education, Graduate School, California State University; 2013.
- [9] Sangsupin P. The core competencies of school administrators toward effectiveness of Small School Under Office of Mahasarakham Educational Service Area 3. Master of Education. Thesis in Educational Administration, Khon Kaen University; 2010. (In Thai).
- [10] Jitsanguan K. The model developed strategic leadership for secondary school administrators. el to a professional teacher. Master of Education. Thesis in Educational Administration, Easternasia University; 2012. (In Thai).
- [11] Somprach K. Educational Leadership. Department of Education:Khonkaen University, 2003. (In Thai).
- [12] Pragon, Banutai and Bizjak. Leadership Competencies for Change Management: published on 02, 2008.
- [13] Jadmuang C. Performance Information Technology Management and Communication Management of school administrators in Pho Thale district Phichit Province. Master of Educational Administration. Chulalongkorn University; 2012. (In Thai).
- [14] Kaewkittikhun D. The emotional intelligence of private school administrators in Ban Pong district under Office of Ratchaburi Educational Service Area 2. Master of Educational Administration Silpakorn University; 2006. (In Thai).
- [15] Sarattana V. Leadership : Theory and Contemporary symposium today. Bangkok: Thaipwisoot, 2014. (In Thai).